

Förbön och helande

Förbönens religiösa innehåll ger kraft till förändring

I våra dagar finns ett ökat intresse för det som kallas »helbrägdagörelsens fenomen«, dvs upplevelsen av att ha blivit botad från sjukdom genom bön både inom och utom kyrkorna. Både teologer och medicinare intresserar sig för fenomenet. Man kan förstå det som ett psykosomatiskt fenomen, men man måste också vara medveten om att det är ett religiöst fenomen, som struktureras av sitt religiösa innehåll. Sett ur det pespektivet skapar förbönen för sjuka en helhetsupplevelse, där ett förändrat medvetandetilstånd stärker upplevelsen av organismens helande krafter.

LARS LINDSTRÖM
teol dr, sjukhuspräst

■ Helande under har alltid fascinerat människor. Bibeln talar om dem (ca 20 procent av textmassan i Evangelierna beskriver hur Jesus botar sjuka), och i kyrkans historia är de ett ständigt återkommande tema. Inte sällan förknippas de med helgonen. Hos dem har man menat sig se helbrägdagörelsens nådegåva manifesterad allra tydligast. Ibland har undren ägt rum redan under helgonens livstid, ibland först vid deras gravar. Men också i vår tid rapporteras om helandeunder. Man har till och med talat om 1900-talet som ett »Healing Revival«-sekel.

Vad det kan röra sig om visar tre exempel, som jag hämtat från ett material jag samlade in i samband med ett religionspsykologiskt forskningsarbete omkring Christian spiritual healing så som fenomenet utvecklats på de brittiska öarna. [1]

Under i vår tid

Den moderna helanderörelsen har sin upprinnelse i USA och Storbritannien. De två första exemplen kommer från England.

Det första finns beskrivet i litteraturen och inträffade den 4 februari 1912. Den dagen mottar en 23-årig kvinna, Dorothy Kerin, nattvarden på sin sjukbädd. Strax därefter går hon in i en djup medvetslöshet.

Den 17 februari meddelar den behandlande läkaren att döden nu kunde väntas vilket ögonblick som helst. Det är inte troligt att Dorothy kommer att överleva dagen. Hennes puls är nu knappast förmimbar. Den 18 februari samlas de närmaste runt hennes sjukbädd för att ta avsked av henne. Klockan halv nio på

kvällen upphör hennes andning, och hjärtat slutar att slå.

Enligt uppgift har detta tillstånd varat i åtta minuter då hon plötsligt tar ett djupt andetag. Hon sträcker upp armarna, sätter sig upp i sängen som om någon dragit henne upp i sittande ställning och slår upp ögonen. Till de häpna och förskräckta kringstående vännerna säger hon att hon är frisk. Hon ber att få sin morgonrock för hon vill stiga upp och hämta något att äta. Hon, som inte hade kunnat lämna sängen på mycket länge, går nu de två trapporna som leder ned till köket. Dorothy berättar själv: »O, vad jag njöt av denna måltid! Det var den första fasta födan, som jag kunnat smälta på årat, och den förorsakade mig inte minsta obehag.« Efter åtta timmars sömn återfår också hennes kropp sitt normala tillstånd. »All blekhet var försvunnen, och mina lemmar hade återfått sin rundning.« Läkare konstaterar att hon är frisk och återställd från den buk- och hjärnhinneinflammation hon lidit av. Den blindhet som det senare tillståndet fört med sig hade också försvunnit.

Påminde om nära döden-upplevelse

Detta väl dokumenterade fall av helande blev mycket omtalat och omdebatterat i den engelska pressen. Vad var det då som hade hänt med Dorothy?

Med ord som mycket påminner om de beskrivningar av »nära-döden-upplevelser«, som det rapporteras om i våra dagar, berättar hon vad hon hade upplevt. Då hon gått in i medvetslösheten hade hon förts långt, långt bort in i en tillvaro fylld av ljus och överjordisk skönhet. Där hörde hon en röst, som tre gånger upprepade hennes namn. Hon berättar: »Jag svarade: Ja, jag lyssnar, vem är det? Ett klart ljus omsvepte mig, och en ängel tog mina händer i sina och sade: Do-

rothy, ditt lidande är över, stå upp och gå. Han strök med sina händer över mina ögon och rörde vid mina öron, och jag öppnade ögonen och fann mig själv sittande i sängen.« [2]

Helandeprocess i tre steg

Mitt andra exempel är mera kortfattat och hämtat från en intervju jag gjorde under besöket i England med en kvinna, som vi kan kalla DC. Hennes fall var väl känt inom helandekretsar i England; slutfasen verifierad av åsyna vittnen i Jerusalem. DC berättade hur hon blivit helad från sin sjukdom i en process i tre steg. Det första kallar hon sitt »mentala helande« som skedde då hon fyra månader efter en förbön för helande deltar i sin hemkyrkas nattvardsgudstjänst. Det andra, hennes »andliga helande«, upplevde hon några månader senare, då hon vid församlingens väckelsevecka »lämnade sig åt Gud«. Det tredje steget, som skedde vid ett besök i Jerusalem då hon vandrade Via Dolorosa, kallar hon sitt fysiska helande. [1]

Handpåläggning botade svår ryggvärk

Det tredje exemplet är hämtat från Diakonistiftelsen Samariterhemmets vardag. Det är mindre väl dokumenterat, men resultatet av helandepplevelsen har jag själv kunnat iaktta. Vid en av de förböns-gudstjänster med handpåläggning, som vi regelbundet har i Samariterhemmets kyrka, var en av våra pensionärer närvarande, som vi kan kalla EK. Hon hade under en längre tid bott på vårt pensionärshem och deltog ofta i våra gudstjänster. Hon hade svår ryggvärk och intog ganska kraftiga doser av smärtstillande medel. Hon rörde sig med svårighet med hjälp av kryckor och kunde oftast inte böja knä vid altarringen på grund av sin smärta. Vid det aktuella tillfället hade EK blivit sittande i kyrkbänken, och präst och diakon hade kommit ned till henne och bett för henne med handpåläggning. Några dagar senare träffar jag henne på nytt och ser genast att hon är förändrad. Hon går snabbt genom korridoren utan kryckor. Hon berättar att då förbönen hade skett hade allt omkring henne »försvunnit«, och där var bara hon och Gud. I det ögonblicket visste hon att hon blivit helad. När hon berättar detta tappar jag i pur förvåning min nyckelknippa, som jag håller i handen. Hastigt böjer sig EK ned för att ta

»Jesus helar sjuka«. Etsning av Rembrandt.

upp den. Då jag försöker hindra henne och säger »Akta din rygg!« ler hon bara emot mig, tar upp nyckelknippan och säger »Jag är bra nu«.

Fantasi eller verklighet ?

Hur skall man nu se på sådana fenomen? Är de verklighet eller är de endast fromma fantasier, ett slags hagiografisk rekvisita som tillhör genren? Meningarna har gått isär. Bland forskare i slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet var det vanligt att förneka att de alls existerade. I tidens positivistiska anda såg somliga dem som medvetna eller omedvetna bedrägerier. Andra menade dock att de fanns, men att det rörde sig om fall av feldiagnostik eller självläkning. Kyrkorna och samfundet var avvaktande.

Ökande intresse för fenomenet

I vår tid möter vi ett ökande intresse för företeelsen både innanför och utanför de etablerade kyrkorna, något som en tidigare artikelserie i Läkartidningen vittnar om. Inom kyrkorna är man visserligen inte utan vidare beredd att kalla allt för mirakel som gör anspråk på att vara det, men man tar fenomenet på allvar och är mera all-

mänt benägen att se det som en verklighet. Man är försiktig, accepterar att mirakel kan ske men att de är sällsynta.

Trots försiktigheten, som man möter i de flesta samfund, kan man nog ändå tala om en tämligen väl etablerad helanderörelse inom dagens kyrkor, inte minst gäller detta de traditionella kyrkorna. I all stillsamhet arbetar man där för inte mindre än ett återupprättande av »Kyrkans helande ämbete«, som är den term för fenomenet man föredrar idag.

Kyrkans helande ämbete

Den kyrka som arbetat mest seriöst med helandets fenomen är The Church of England, den anglikanska kyrkan. Det var orsaken till att det var där jag sökte material till avhandlingsarbetet. Man har under hela 1900-talet bearbetat frågan om hur man skall förstå helbrägdagörelsens fenomen både på privat initiativ och officiellt med hjälp av teologisk, psykologisk och medicinsk sakkunskap. Man kan urskilja en utveckling från tidigt avvisande till ett klart och tydligt accepterande. På 1930-talet utkom de första officiella ordningarna för förbön med handpåläggning respektive med

olja. År 1946 bildades The churches' council for healing (från och med 1975 The churches' council for health and healing), en paraplyorganisation för alla helanderörelser på de brittiska öarna med uppgift att verka för att kyrkans helande ämbete skulle återupprättas och att ett närmare samarbete med den medicinska professionen skulle etableras. Som en slutpunkt mot en utveckling mot ett helt och fullt erkännande av ett kyrkans helande ämbete inom Church of England kan ses en passus i den reviderade katekesen från 1962. Förutom dop och nattvard erbjuder kyrkan, säger man där, också andra nådemedel, »sacraments of grace«. Dessa är »confirmation, holy matrimony, the ministry of absolution and the ministry of healing«. Det senare beskrivs så: »The sacramental ministry of healing is the ministry by which God's grace is given for the healing of spirit, mind and body, in repose to faith and prayer, by the laying on of hands, or by anointing with oil.« [3]. Kyrkans sakramentala helandetjänst ses alltså som ett av kyrkans nådemedel och har därmed fått sitt fulla erkännande.

Andra kyrkor har följt efter. I den ro-

mersk-katolska kyrkan, där man trots försiktighet ändå alltid räknat med att helandeunder kan ske, poängterar man nu smörjelsens helandefunktion klarare och tydligare än tidigare. I Andra Vatikankonciliet konstitution om den Heliga liturgin sägs i § 73: »Den sista smörjelsen, som även – och bättre – kan benämnas de sjukas smörjelse, är inte endast ett sakrament för dem som befinna sig i yttersta livsfara. Därför är säkerligen den rätta tiden för dess mottagande redan då fara för den troendes liv börjar inträda på grund av sjukdom och ålderdomssvaghet.« [4]. Den 1 januari 1974 sägs att smörjelse med olja skall användas vid sjukdom i syfte att återge sjuka deras hälsa. Denna återgång till ett mera fornkyrkligt bruk är ett tecken på den nya öppenheten mot helbrägdagörelsens fenomen som finns även inom den romersk-katolska kyrkan [5].

I Sverige är det mest frikyrkligheten som intresserat sig för fenomenet, men inom Svenska kyrkan är det huvudsakligen inom den högkyrkliga rörelsen och diakonin som man visat intresse. Diakonistiftelsen Samariterhemmet hämtade sin tidiga inspiration från den engelska helanderörelsen och har sedan dess fortsatt att bearbeta frågan teoretiskt men också praktiskt i form av regelbundna förbönsgudstjänster.

Ett psykologiskt fenomen

Hur skall man då förklara denna kyrkornas nya öppenhet under 1900-talet för ett fenomen som är så svårbedömt och omtvistat som helbrägdagörelsen?

En av orsakerna är alldeles säkert framväxten av den s k psykosomatiska medicinen [1] med dess insikt om att kropp och själ hör samman och ömsesidigt påverkar varandra, eller som Elmer och Alyce Green vid Menningerkliniken i USA uttryckte det: »Varje förändring i det fysiologiska tillståndet, medveten eller omedveten, åtföljs av motsvarande förändring i det psykiska tillståndet, och omvänt, det vill säga varje förändring i det psykiska tillståndet, medveten eller omedveten, åtföljs av motsvarande förändring i det fysiologiska tillståndet.« I ljuset av detta förefaller det inte svårt att acceptera de fall av helandeunder som beskrivits ovan som exempel på en, i varje fall, psykosomatisk verklighet.

Flera teorier har man använt för att söka förklara hur psykets påverkan på kroppen skall förstås. De är suggestions-teorin, betingningsteorin, den psykoterapeutiska teorin som alla tre söker förstå hur sjukdomstillstånd som har sin rot i själslivets mer eller mindre omedvetna delar kan botas. De två följande teorierna beskriver en påverkan på det mer medvetna själslivet. Det är den kogniti-

va teorin och den socialpsykologiska teorin. [6]

Mirakler eller ej?

Dessa teorier med sin beskrivning av hur själen påverkar kroppen, eller bättre hur det som fyller människans psyke tar sig uttryck i kroppens vävnader, har alldeles säkert gjort det lättare för kyrkorna att acceptera helbrägdagörelsens fenomen som en faktisk företeelse. Men betyder då detta att helandeunder bara är en form av psykosomatiskt helande, vars hemlighet helgonen råkat snubbla över?

Otis Rice, »religious director« på St Lukas' Hospital i New York, hävdade att det finns olika »nivåer av helande«. Det finns det rent fysiska helandet av en fysisk åkomma; det finns också det rent psykosomatiska helandet med medicin, plus psykiatrisk och religiös rådgivning; det finns ett helande av en funktionell störning med hjälp av bön, där bönen förmodligen i sig har en psykologisk och terapeutisk effekt; men det finns också säger han, fall av helande, då ingen av dessa förklaringar räcker till; då man med bakgrund i givna fakta, inte kan ge andra ärliga eller logiska förklaringar än att det är ett ingripande av en gudomlig makt. Detta fenomen är dock sällsynt. [7]

Cyril Richardson vid Union Theological Seminary i USA accepterar också att det finns fall av mirakulöst helande och beskriver vad som utmärker dessa fall, som han kallar »spiritual cures«. De är ofta, säger han, förenade med plötslig akut smärta; de finner sig ögonblickligt utan mellanliggande konvalescensperiod; de är permanenta; de är förenade med något element av tro – patientens, helarens eller kyrkans – liksom med en atmosfär av religiös förväntan. Också Richardson poängterar att fenomenet är sällsynt. [7]

Nu är det naturligtvis omöjligt att avgöra om Rice och Richardson har rätt i sin förmodan att det finns mirakulösa helanden, om än sällsynta. Betydligt intressantare är det då att fråga vad det är som får dessa krafter att verka.

Helande miljö av icke-specifika faktorer

En grupp omkring den holländske religionspsykologen Nawas har försökt definiera de faktorer som verkar i olika former av alternativt helande, inklusive förbön för sjuka. De kallar dem »icke-specifika« faktorer till skillnad mot de specifika, kirurgiska, medicinska och andra typer av terapeutiska åtgärder som verkar i den etablerade medicinen. De finns med som en bakgrund i varje form av behandling och påverkar denna indirekt. De saknar specifik form, men är i de alternativa vårdformerna de enda verkan-

de faktorerna. De är enligt Nawas och medarbetare följande:

- Diagnos, genom vilken den sjuke ges en beskrivning och förklaring av sin sjukdom, en referensram som legitimerar sjukrollen. Den kaotiska situationen struktureras. Sjukdomen blir gripbar för den sjuke.
- Legitimering, som innebär att helaren har kunskaper och utbildning för sin uppgift, som godkänts och erkänts av samhället eller samfundet. Skapar tillit hos den sjuke.
- Den helande miljön, som väcker den sjukas förväntan om läkedom. Helanderitualen, symbolerna, instrumenten, samtalet, handpåläggningen skapar i sig en positiv förväntan, nödvändig för helande.
- Den emotionella utlevelsen, som hjälper den sjuke att ge uttryck åt förtvivlan, sorg och vrede som svar på sjukdomen.
- Helare-patientrelationen, som skapar tro på helarens möjlighet att hjälpa.
- Inövning av det uppnådda resultatet, som innebär en inträning i den nya livsstilen som helandet ger möjlighet till. Den ger en känsla av att man bemästrar situationen, av autonomi och självkontroll, en möjlighet att lämna sjukrollen och gå in i den friska världen.

Om dessa sex icke-specifika faktorer föreligger, då uppstår enligt Nawas en »terapeutisk situation«, kännetecknad av tro, hopp och förväntan, som får de naturliga läkekrafterna att verka och som är grunden för allt alternativt helande [8]. Richardson pekade i sin beskrivning av det karaktäristiska för det mirakulösa helandet inte bara på tro och förväntan, utan också på »en atmosfär av religiös förväntan« som en nödvändig förutsättning för helandeupplevelsen. Vad han uppenbarligen vill påminna om är att förbön för sjuka är en religiös företeelse, och som sådan präglad av det religiösa innehållet i helandesituationen. Jag tror att Richardson har rätt. I själva verket är det religiösa innehållet det mest karaktäristiska och artegna för förbönssituationen och det som skiljer den från andra vårdformer/samtal och det som är ständigt närvarande under helandeaften. I den faktiska helandesituationen är också de sex faktorerna fyllda av religiöst innehåll. Jag skall nu beskriva hur den religiösa dimensionen skulle kunna präglade ett självavärdande samtal som syftar till ett helande. Jag utgår från Nawas sex faktorer.

Det religiösa innehållet

I diagnosen är inte bara den kroppsliga skadan och den psykologiska reaktionen på denna i fokus. Med finns också en

etisk-religiös skattning av den sjukes hela livssituation. Förhållandet till Gud, medmänniskan och den egna personen vägs också in. Man tar därmed ett »vidare grepp« på sjukdomen än man normalt gör inom den traditionella sjukvården. Men förebedjaren har förutom sitt samfunds legitimering också genom sin vining eller sin speciella helandegåva en gudomlig legitimitet. Det är Gud själv som därigenom garanterar det riktiga i förebedjarens bön. Detta antyder möjligheter till en läkedom som går utöver vad vanlig sjukvård kan erbjuda.

Vidare sker förbönen i en miljö där allt talar om möjligheten till läkedom. Ritual, symboler, gester, möblering, kanske till och med färger, musik, Bibelns ord och förkunnelsen målar upp en bild av den store läkaren Jesus. Eftersom Han själv anses närvarande i samtalet talar miljön starkt om honom. I samtalet ges också möjlighet till känsloutlevelse, sorg över att sjukdomen förändrat livsförhållandena, besvikelse över att inte ha fått den hjälp som är nödvändig, vrede mot Gud över det »öde« som drabbat. I sammanhanget talas ibland om »tårarnas nådegåva«, ett uttryck som ger känsloutlevelsen en religiös legitimitet. Allt i förbönssituationen inbjuder till att inför någon som älskar människan och i djupet förstår hennes nöd ge uttryck åt vad man känner utan att riskera att förkastas.

Bönen förmedlar ny frisk identitet

Relationen mellan förebedjaren och den som söker hjälp blir förstärkt, därför att båda kan vila i insikten att de deltar i något som Gud vill. Ytterligare förstärkt blir relationen därför att man vet att i förbönen finns en tredje person närvarande: Kristus själv. Överföringssituationen blir förstärkt, eftersom den inte känner av den mänskliga begränsningen. I förbönen »synligörs« Kristus i förebedjarens gestalt. En rollsituation uppstår där beröringen, dvs handpåläggningen eller smörjelsen och liknande åtgärder, gör den helande Kristus till en konkret, påtaglig närvaro. Så som Kristus en gång lade sina händer på sjuka, så lägger Han nu – i förebedjarens gestalt – sina händer på den hjälpsökande. En intensiv »terapeutisk situation« uppstår. Inövningen i det som förbönen har siktat till/ har givit får också en speciell tyngd, därför att man vet vilket livsmönster det är som man skall öva in. Den kristna livshållningen, som man kan omfatta inom ramen för den religiösa tradition man står i, strukturerar livshållningen. Meditationsövningar eller bön, som berör de djupare själsskikten, kan här ytterligare bibringa en ny frisk identitet.

Helandesituationens religiösa inne-

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att de helande under som rapporterats om i både historia och nutid knappast kan betraktas som fromma fantasier. Må vara att helgonlegenderna gjort alltför mycket av dem men kvar står att de faktiskt existerar. Kanske rör det sig i de flesta fall om ett psykosomatiskt förlopp, där förbönen har en psykologisk funktion. Men det finns också fall där de vanliga psykologiska förklaringsmodellerna inte räcker till.

håll skapar alltså en situation där den sjuke får hjälp av detta att tolka och förstå sin sjukdom, att acceptera den och ta ansvar för den och att öppna sig för helandets möjlighet på ett mera djupgående sätt än vad som är möjligt om det religiösa innehållet saknas. På detta sätt, syns det mig, skapar helandesituationens religiösa innehåll en förstärkning av den terapeutiska situationen och därmed en intensifiering av tron, hoppet och förväntan på helande. Tron på möjligheten till helande blir inte bara en from förhoppning. Genom att den knyts till den religiösa traditionen blir den till en faktisk verklighet. Den historiska verkligheten, Jesu helande av sjuka, blir till konkret verklighet i nuet.

Helhet och helande

Kanske kan man bäst förstå det religiösa helandets egenart om man ser det som ett återställande av helheten att få de »sår« läkta som hindrar en full relation till Gud, medmänniskan och den egna personen, att bli en »hel människa till ande, själ och kropp«, som uttrycket lyder. Det är påfallande att man i helandelitteraturen sällan använder termer som »botande« och »läkedom«, då resultatet av en förbön är på tal. Man föredrar termen

»helhet« [9]. Förbönen syftar till att återställa helheten, kan man uttrycka det. Man kan dö av en sjukdom men ändå vara helad genom att man är försonad med Gud, medmänniskan, med sitt liv och sin död. På motsvarande sätt kan man bli kroppsligt eller psykiskt botad, men ändå inte vara hel, därför att man inte försonat sig med Gud och medmänniskan. Eftersom syftet med förbönen för sjuka är helhet tar man i det samtal som ofta föregår en förbön om helande på ett diagnostiserande, icke-moraliserande, sätt upp frågor som rör skuld, agg och »ouppklarade ting« gentemot medmänniskan, ting som splittrar självbilden. Man samtar om sådant som splittrar gemenskapen människor emellan, mellan människa och Gud, som gör människor till främlingar för varandra och Gud. Förlåtelse och försoning återställer den inre splittringen och gör förhållandet till medmänniskan och Gud helt igen.

Denna »moraliserande« hållning har sitt värde genom att människans upplevelse av identitet är kopplad till hennes upplevelse av sig själv som ett etiskt subjekt. Är skillnaden alltför stor mellan det människan vet vara rätt och det hon faktiskt gör, blir hon en främling för sig själv. Hon förlorar sin identitet. Hur viktig den moraliska hållningen är för en människas identitet visar sig i det faktum att människor ibland hellre dör än ger upp sin tro. Från överlevnadssynpunkt är det förvisso ett dåraktigt handlande, som dock blir förstäligt, till och med rimligt, om man inser att det handlar om identiteten. Den moderna forskningen omkring rit och ritual kan kanske också bidra till förståelsen av helhetskänslans betydelse för helbrägdagörelsens fenomen [10].

Helheten upprättad genom förbönen

Att det religiösa helandet i grunden rör sig om en helhetsupplevelse styrks av de erfarenheter som många människor gör i samband med sin helandepplevelse. Vad jag tänker på är att många som menat sig ha blivit botade genom förbön berättar om starka känslomässiga upplevelser de gjort i samband med sitt helande.

I en undersökning jag gjort av ett antal personer som upplevt helandeunder, rapporterade 80 procent av dem om sensationer av värme, ljus, kraft, gudomlig närvaro och liknande. Dessa rapporter tycks ge en beskrivning av de förändrade medvetandetillstånd som man annars förknippar med den mystiska helhetsupplevelsen. Om dessa starka upplevelser handlar om ett förändrat medvetandetillstånd finns här kanske ytterligare en faktor som bidrar till förbönssitua-

tionens speciella karaktär. När människan genom den mystiska helhetsupplevelsen får ett nytt förhållande till helheten, till Gud, då påverkas hennes totala livssituation, »kropp, själ och ande«. Återställs förhållandet till helheten påverkas hela organismen positivt. Eftersom allt som sker i förbönssituationen syftar till att återskapa förhållandet till den egna personen, till medmänniskorna och den sociala närmiljön och framför allt till den gudomliga makten, så kan dessa upplevelser ses som en förstärkning av helhetsupplevelsen.

Det är alltså det religiösa innehållet i förbönssituationen som är den avgörande faktorn. Förbön för helande är kanske den enda »terapiform« som kan återställa relationen till helheten, något som ger den dess speciella styrka.

Sammanfattning

Sammanfattningsvis kan vi konstatera att de helande under som rapporterats om i både historia och nutid knappast kan betraktas som fromma fantasier. Må vara att helgonlegenderna gjort alltför mycket av dem men kvar står att de faktiskt existerar. Kanske rör det sig i de flesta fall om ett psykosomatiskt förlopp, där förbönen har en psykologisk funktion. Men det finns också fall där de vanliga psykologiska förklaringsmodellerna inte räcker till.

Här tycks man i stället stå inför en situation där just dess religiösa innehåll framkallar ett snabbare läkningsförlopp än vad de psykologiska teorierna beskriver som möjligt. Det tycks vara människans intensiva relation till det gudomliga som är det avgörande. Var det kanske sådana som helgonen hade förmåga att skapa? Var det deras helighet som gjorde den Helige till en gripbar realitet för människor och därmed gjorde helandet möjligt?

Naturligtvis löser nu inte detta frågan om miraklet i den gängse betydelsen av ordet finns, men det visar på vilken kraft till förändring det religiösa innehållet i förbönssituationen har. Den insikten kan kanske i sin tur vara en hjälp för nutidsmänniskan att närma sig ett problematiskt men oerhört väsentligt område.

Om de är verkligheter är det av största vikt att kyrkan tar dem på allvar och ser det som sitt uppdrag att förvalta dem. Kanske kan helgonens exempel också bidra till att överbrygga den klyfta som finns mellan kropp, andligt och materiellt, som alltmer upplevs som ett problem överallt i vårt samhälle. Kanske kan därmed vägen öppnas för ett seriöst samtal mellan teologi och naturvetenskap, mellan kyrkans självård och det vårdande samhället.

Referenser

1. Lindström LG. Christian spiritual healing: A psychological study. Ideology and experience in the British healing movement. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis Psychologia et Sociologia Religionum, 1992.
2. Kerin D. Helande beröring. Stockholm: Nya bokförlagsaktiebolaget, 1959: 19-24.
3. Gusmer CW. The ministry of healing in the church of England. Alcuin club collections nr 56. Great Wakering: Mayhew-McCrimmon, 1974.
4. Det andra Vatikankonciliet konstitution om den heliga liturgin. Katolsk dokumentation nr 1. Uppsala: Katolsk informationstjänst (KIT), 1964.
5. McNutt F. Healing. Notre Dame, Indiana: Ave Maria Press, 1975.
6. Lindström LG. Religious faith healing and its psychological conditions: A methodological study. In: Källstad Th. Psychological studies on religious man. Uppsala: Acta Universitatis Upsaliensis Psychologia Religionum, 1978:219-41.
7. Oursler W. The healing power of faith. Kingswood, Surrey: The World's Work Ltd, 1958: 22, 25.
8. Nawas MM, Pluk PWM, Wojciechowski FL. Healing practices: An annotated bibliography of non-western tribal healing practices, and a speculative essay on the non-specific elements in the therapeutic situation across cultures. Nijmegen: Wkgroep Klinische Psychologie Psychologische Laboratorium, Katholieke Universiteit, 1980.
9. Antonovsky A. Hälsans mysterium. Stockholm: Natur och Kultur, 1991.
10. Driver TF. The magic of ritual our need for liberation rights that transform our lives and our communities. San Francisco: Harper, 1991.

Särtryck

Läkartidningen

Boken "Mannen bakom syndromet" har fått en efterföljare: "Kvinnorna och männen bakom syndromen" med 70 artiklar som publicerats i Läkartidningen under 1990-1996. Den tar upp namn som Asperger, Bichat, Fanconi och Waldenström. Här finns också män "bakom metoden", exempelvis Doppler och Röntgen.

Denna nya bok omfattar 248 sidor och är rikt illustrerad, även med färgbilder. Därtill finns en sammanställning (i förminskat utförande) av de uppskattade tidningsomslag som hör till serien.

Priset är 190 kronor + porto (60 kronor).

Männen och kvinnorna bakom syndromen

Beställer härmed.....ex av boken

.....
namn

.....
adress

.....
postnummer

.....
postadress

Insändes till LAKARTIDNINGEN
Box 5603
114 86 Stockholm

Faxnummer: 08-20 74 35

www.lakartidningen.se
under särtryck, böcker